

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 11 sierpnia 2020 r. , znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł., odmówił J. P. prawa do przyznania rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał ,że wnioskodawca nie udokumentował 15 - letniego okresu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze wykonywanych do 31 grudnia 2008 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał ,że do stażu pracy warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze zaliczono następujące okresy zatrudnienia: w (...) Szpitalu (...) w B. od 1 września 1977 r. do 19 marca 1978 r. , od 26 marca 1978 r. do 13 grudnia 1981 r. , od 19 grudnia 1981 r. do 2 września 1982 r. , od 26 kwietnia 1986 r. do 30 kwietnia 1989 r. ; w (...) Publicznym (...) w B. od 1 maja 1989 r. do 7 stycznia 1991 r. , od 9 stycznia 1991 r. do 3 czerwca 1991 r. , od 6 czerwca 1991 r. do 28 lutego 1993 r. ; w Wojewódzkim (...) im. dr W. B. od 1 stycznia 2008 r. do 31 grudnia 2008 r. (łącznie 12 lat , 9 miesięcy i 26 dni). Zakład Ubezpieczeń Społecznych wskazał ,że do stażu pracy w warunkach szczególnych nie uwzględniono następujących okresów zatrudnienia: w Samodzielnym Publicznym ZOZ od 3 września 1982 r. do 25 kwietnia 1986 r. ; w (...) Publicznym (...) w B. od 1 marca 1993 r. do 30 listopada 2007 r. ; w Wojewódzkim (...) im. dr W. B. od 1 stycznia 2009 r. , ponieważ okres ten nie ma wpływu na uprawnienia do rekompensaty.

/decyzja k.13 – 13 odwrót plik I akt ZUS/

W dniu 21 września 2020 r. do organu rentowego wpłynęło odwołanie J. P. od ww. decyzji , w którym wniósł o jej zmianę poprzez przyznanie prawa do rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Skarżący podkreślił ,że w okresie zatrudnienia w SP (...) w B. od 1 maja 1989 r. do 30 listopada 2007 r. wykonywał te same czynności i obowiązki , co „zwykły” technik elektroradiologii , stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Wprawdzie we wskazanym okresie wnioskodawca pełnił także funkcję kierownika , to jednak obowiązki te nie wpływały na długość jego pracy w warunkach szkodliwych dla zdrowia , a nadto wykonywał je głównie po upływie 5 – godzinnej normy czasu pracy , jaka była przewidziana dla technika elektroradiologii.

/odwołanie k.3 – 4/

W odpowiedzi na odwołanie pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie.

/odpowiedź na odwołanie k.7 – 7 odwrót/

Na rozprawie w dniu 9 grudnia 2020 r. J. P. wniósł o zaliczenie do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu pracy w Samodzielnym Publicznym (...) Szpitalu (...) w B. od 1 marca 1993 r. do 30 listopada 2007 r.

/protokół rozprawy z dnia 9 grudnia 2020 r. , płyta CD k.24/

Sąd Okręgowy w Łodzi ustalił następujący stan faktyczny:

J. P. urodził się (...) Ma średnie wykształcenie. Z zawodu jest technikiem elektroradiologiem.

/okoliczność bezsporna/

W dniu 22 lipca 2020 r. J. P. złożył wniosek o emeryturę oraz wniósł o przyznanie rekompensaty do emerytury.

/wniosek k.1 - 6 plik I akt ZUS/

Decyzją z dnia 11 sierpnia 2020 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. przyznał J. P. zaliczkę na poczet przysługującej emerytury od 23 lipca 2020 r. tj. od osiągnięcia wieku emerytalnego.

/decyzja k.14 – 15 odwrót plik I akt ZUS/

Zaskarżoną decyzją Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. odmówił J. P. przyznania rekompensaty, z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury, z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. ZUS uwzględnił, jako pracę w szczególnych warunkach, wnioskodawcy, w wymiarze 12 lat, 9 miesięcy i 26 dni pracy w warunkach szczególnych. Do stażu pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze zaliczono wnioskodawcy następujące okresy zatrudnienia: w (...) Szpitalu (...) w B. od 1 września 1977 r. do 19 marca 1978 r., od 26 marca 1978 r. do 13 grudnia 1981 r., od 19 grudnia 1981 r. do 2 września 1982 r., od 26 kwietnia 1986 r. do 30 kwietnia 1989 r.; w (...) Publicznym (...) w B. od 1 maja 1989 r. do 7 stycznia 1991 r., od 9 stycznia 1991 r. do 3 czerwca 1991 r., od 6 czerwca 1991 r. do 28 lutego 1993 r.; w Wojewódzkim (...) im. dr W. B. od 1 stycznia 2008 r. do 31 grudnia 2008 r.

/decyzja k.13 – 13 odwrót plik I akt ZUS/

W okresie od 1 maja 1989 r. do 30 listopada 2007 r. J. P. był zatrudniony w (...) Publicznym (...) w B. W okresie od 1 maja 1989 r. do 28 lutego 1993 r. J. P. zajmował stanowisko starszego technika elektroradiologa. Wnioskodawca obsługiwał aparaturę elektroradiologiczną, produkującą promieniowanie jonizujące, wykonywał klasyczne zdjęcia RTG, wykonywał badania tomografem komputerowym. Z dniem 1 marca 1993 r. powierzono mu obowiązki kierownika zespołu techników RTG. Nadal zajmował się obsługą urządzeń emitujących promienie jonizujące. Dodatkowo, zajmował się do organizowania pracy, podległego personelowi tj. układaniem grafików dyżurów, czuwaniem nad stanem inwentarza zakładowego - m.in. określaniem zapotrzebowania na materiały eksploatacyjne, czuwaniem nad terminowością wykonywania zleceń lekarskich. W związku z pełnieniem funkcji kierownika, wnioskodawca otrzymywał stosowny dodatek funkcyjny. Czynności kierownika wykonywał poza czasem pracy, przewidzianym dla radiologa czyli poza pięciogodzinny normą. Pomimo pełnienia funkcji kierownika, J. P. nadal wykonywał obowiązki technika radiologa, w przewidzianej dla tego stanowiska normie czasu pracy, tj. 5 godzin dziennie. Wnioskodawca obsługiwał aparaturę produkującą promieniowanie jonizujące, wykonywał klasyczne zdjęcia RTG, wykonywał badania tomografem komputerowym. Nie miał wydzielonego gabinetu. O. był tzw. dozimetrią indywidualną jako osoba narażona na działanie promieniowania jonizującego. Powyższe obowiązki wykonywał do dnia 30 listopada 2007 r.

/dokumentacja osobowa wnioskodawcy k.34, zeznania świadka D. D. k.41 – 43, zeznania wnioskodawcy min.00:01:50 – 00:10:29 rozprawy z dnia 17 maja 2021 r., płyta CD k.58 w związku z jego informacyjnymi wyjaśnieniami min.00:02:27 – 00:20:54 rozprawy z dnia 9 grudnia 2020 r., płyta CD k.24/

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych dowodów w postaci dokumentów znajdujących się w aktach niniejszej sprawy w tym w aktach ZUS, w szczególności na podstawie dokumentacji osobowej zatrudnienia ubezpieczonego oraz zeznań samego wnioskodawcy i świadka D. D.. Zgromadzone dokumenty, zeznania ubezpieczonego nie budzą wątpliwości, co do ich wiarygodności, znajdują potwierdzenie w załączonej dokumentacji osobowej, uzupełniają się wzajemnie i stanowią tym samym wiarygodne źródło dowodowe.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługiwało na uwzględnienie.

Przedmiotem postępowania było rozstrzygnięcie, czy J. P. przysługuje prawo do rekompensaty z tytułu pracy w warunkach szczególnych.

Stosownie do **art. 2 pkt. 5 i art.21 ust.1** ustawy z dnia 19.12.2008r. o emeryturach pomostowych (tj. Dz. U. z 2018 r. poz. 1924) rekompensata stanowi odszkodowanie za utratę możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze dla osób, które nie nabędą prawa do emerytury pomostowej.

Celem rekompensaty, podobnie jak i emerytury pomostowej, jest łagodzenie skutków utraty możliwości przejścia na emeryturę przed osiągnięciem wieku emerytalnego przez pracowników zatrudnionych przy pracach w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. W przypadku rekompensaty realizacja tego celu polega jednak nie na stworzeniu możliwości wcześniejszego zakończenia aktywności zawodowej, lecz na odpowiednim zwiększeniu podstawy wymiaru emerytury z FUS, do której osoba uprawniona nabyła prawo po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX, por. też wyrok Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z 31.03.2016 r., III AUa 1899/15 – LEX 2044406).

Zgodnie z art.21 ust.1 ustawy o emeryturach pomostowych, rekompensata przysługuje ubezpieczonemu, jeżeli ma okres pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS, wynoszący co najmniej 15 lat. Stosownie do treści ust. 2 tego przepisu rekompensata nie przysługuje osobie, która nabyła prawo do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W myśl **art. 23 ust.1 i 2** powołanej ustawy ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę; rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o którym mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Artykuł **2 pkt 5 i art. 21 ust. 1** ustawy o emeryturach pomostowych formułują dwie zasadnicze przesłanki nabycia prawa do rekompensaty, tj.:

- 1) nienabycie prawa do emerytury pomostowej,
- 2) osiągnięcie okresu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu ustawy o emeryturach i rentach z FUS wynoszącego co najmniej 15 lat.

Przesłanką negatywną zawartą w art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych jest nabycie prawa do emerytury na podstawie przepisów ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W literaturze podkreśla się, że wykładnia przepisu art. 21 ust.2 ustawy o emeryturach pomostowych nie może prowadzić do absurdalnego wniosku, że prawo do rekompensaty przysługuje wyłącznie tym osobom, które nie nabyły prawa do jakiegokolwiek emerytury z FUS. Skoro zgodnie z art.23 ustawy o emeryturach pomostowych rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, a zgodnie z art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS kapitał początkowy ustala się dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., za których były opłacane składki na ubezpieczenie społeczne przed dniem 1 stycznia 1999 r., to warunek sformułowany w art. 21 ust. 2 ustawy o emeryturach pomostowych należy rozumieć w taki sposób, że rekompensata jest adresowana wyłącznie do ubezpieczonych objętych systemem emerytalnym zdefiniowanej składki, którzy przed osiągnięciem podstawowego wieku emerytalnego nie nabyli prawa do emerytury z FUS obliczanej według formuły zdefiniowanego świadczenia. Przyjmując tym samym również należy, że rekompensata nie przysługuje tym ubezpieczonym, którzy zostali objęci ubezpieczeniem społecznym lub rozpoczęli służbę po 31 grudnia 1998 roku.

Analiza układu warunkującego prawo do emerytury pomostowej prowadzi do wniosku, że świadczenie to przysługuje tym pracownikom, którzy osiągnęli co najmniej 15-letni okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art.32 ust.1 i 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, ale nie nabyli prawa do emerytury pomostowej z powodu nieuznania ich pracy za wykonywaną w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy o emeryturach pomostowych (tak M. Zieleniecki - Komentarz do art.21 ustawy o emeryturach pomostowych, LEX).

Art. 23 ust. 1 w/w ustawy stanowi, że ustalenie rekompensaty następuje na wniosek ubezpieczonego o emeryturę.

Rekompensata przyznawana jest w formie dodatku do kapitału początkowego, o których mowa w przepisach art. 173 i art. 174 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (art. 23 ust. 2 w/w ustawy). Jako dodatek do kapitału początkowego, razem z kapitałem początkowym podlega waloryzacji.

W przedmiotowej sprawie bezsporne jest, że odwołujący się nie nabył prawa do emerytury pomostowej, ani prawa do emerytury w obniżonym wieku emerytalnym w związku z wykonywaniem pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze.

Stosownie natomiast do treści art. 32 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2021 r. , poz. 291), za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa się pracowników zatrudnionych przy pracach o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości lub wymagających wysokiej sprawności psychofizycznej ze względu na bezpieczeństwo własne lub otoczenia w podmiotach, w których obowiązują wykazy stanowisk ustalone na podstawie przepisów dotychczasowych.

Z kolei art. 32 ust.4 ustawy emerytalnej stanowi, że wiek emerytalny, o którym mowa w ust. 1, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie których osobom wymienionym w ust. 2 i 3 przysługuje prawo do emerytury, ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, to jest na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8, poz.43 ze zm.).

Z §1 cytowanego rozporządzenia wynika, że jego treść stosuje się do pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, wymienione w §4-15 rozporządzenia oraz w wykazach stanowiących załącznik do rozporządzenia. Przepis § 2 ust.1 rozporządzenia ustala, że za okresy uzasadniające nabycie prawa do świadczeń na zasadach określonych w rozporządzeniu uważa się okresy, w których praca w szczególnych warunkach jest wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy.

Podkreślić należy, iż organ rentowy uznał, iż wnioskodawca wykazał, że wykonywał pracę w warunkach szczególnych w łącznym wymiarze 12 lat , 9 miesięcy i 26 dni.

W niniejszym postępowaniu wnioskodawca domagał się ustalenia, że taką pracę wykonywał, także, w okresie zatrudnienia w Samodzielnym Publicznym (...) Szpitalu (...) w B. **od 1 marca 1993 r. do 30 listopada 2007 r.**

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 11 października 2011 r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe (Dz. U. 2011. 237.1412) określone zostały środki dowodowe, które powinny być dołączone do wniosku, stwierdzające okoliczności uzasadniające przyznanie tego świadczenia. W myśl §21-23 powołanego rozporządzenia środkiem dowodowym stwierdzającym okresy zatrudnienia są pisemne zaświadczenia zakładów pracy, wydane na podstawie posiadanych dokumentów, oraz legitymacje ubezpieczeniowe, a także inne dowody z przebiegu ubezpieczenia. W przypadku zaś ubiegania się pracownika o przyznanie emerytury z tytułu zatrudnienia w szczególnym charakterze, zaświadczenie zakładu pracy powinno stwierdzać charakter i stanowisko pracy w poszczególnych okresach oraz inne okoliczności, od których jest uzależnione przyznanie takiej emerytury lub renty. Wyjątek od zasady ustalonej w powołanym przepisie jest zawarty w § 25 wymienionego rozporządzenia, który przewiduje, że okresy zatrudnienia mogą być udowodnione zeznaniami świadków, gdy zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy.

Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 27 maja 1985 r., III UZP 5/85 wyjaśnił, że w postępowaniu o świadczenia emerytalno-rentowe dopuszczalne jest przeprowadzenie przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych dowodu z zeznań świadków na okoliczność zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, jeżeli zainteresowany wykaże, że nie może przedstawić zaświadczenia zakładu pracy. Pogląd ten został rozwinięty w znowelizowanym art.473 k.p.c., który stanowi, że w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych nie stosuje się przepisów ograniczających dopuszczalność dowodu ze świadków i z przesłuchania stron. W postępowaniu przed tymi sądami okoliczności mające wpływ na prawo do świadczeń mogą być udowodniane wszelkimi dostępnymi środkami dowodowymi (por. wyr. SN z dnia 02.02.1996 r. II URN 3/95 OSNP 1996/16/239). Mając powyższe na uwadze podnoszony przez organ rentowy zarzut braku wykazania przez wnioskodawcę wykonywania pracy w warunkach szkodliwych wobec nieprzedstawienia stosownego świadectwa nie mógł odnieść skutku.

Dla rozstrzygnięcia spornej kwestii zasadnym stało się zatem ustalenie, czy praca wykonywana przez ubezpieczonego w spornym okresie była wykonywana w warunkach szczególnych, o jakich mowa w cytowanych wyżej przepisach, wszelkimi środkami dowodowymi, tj. na podstawie zeznań świadków, zeznań samej ubezpieczonej oraz dowodów z dokumentów przedłożonych w toku postępowania dowodowego. Z tych też przyczyn sąd dopuścił dowód z zeznań świadka, przesłuchania wnioskodawcy oraz załączonych akt osobowych.

Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz. U. Nr 8, poz. 43 ze zm.) w § 2 ust. 2 zobowiązuje zakłady pracy do stwierdzenia okresów zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wyłącznie na podstawie posiadanej dokumentacji.

W ocenie Sądu Okręgowego zebrany w niniejszej sprawie materiał dowodowy jednoznacznie wskazuje, że w spornym okresie zatrudnienia J. P. pracował jako technik radiolog w przewidzianej dla tego stanowiska normie czasu pracy tj. 5 godzin dziennie. Wnioskodawca obsługiwał aparaturę produkującą promieniowanie jonizujące, wykonywał klasyczne zdjęcia RTG, czy też wykonywał badania tomografem komputerowym. Powyższe obowiązki wykonywał do dnia 30 listopada 2007 r. Wprawdzie, w spornym okresie, J. P. pełnił jednocześnie funkcję kierownika zespołu techników RTG, która sprowadzała się do układania grafików dyżurów, czuwania nad stanem inwentarza zakładowego - m.in. określania zapotrzebowania na materiały eksploatacyjne, to jednak, zasadniczo obowiązki te nie wpływały na, wykonywane przez niego, obowiązki elektroradiologa. Podkreślić, również, należy, że obowiązki kierownicze wnioskodawca wykonywał poza godzinami pracy przewidzianymi dla elektroradiologa, co w istocie nie może dziwić zważywszy na to co wchodziło w zakres obowiązków kierownika. W ocenie Sądu Okręgowego, analiza zgromadzonego materiału dowodowego daje, zatem, podstawę do stwierdzenia, iż w spornym okresie stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace narażające na działanie promieniowania jonizującego oraz prace narażające na działanie pól elektromagnetycznych w zakresie od 0,1 do 300.000 MHz w strefie zagrożenia tj. prace wymienione w wykazie A, **dział XIV, poz. 4 rozporządzenia** Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku.

W związku z powyższym, stwierdzić należy, że wnioskodawca wykazał, iż stale, a więc w sposób ciągły w ramach obowiązującego go pełnego wymiaru czasu pracy świadczył pracę w okresie nieuznanym przez organ rentowy tj. w okresie od 1 marca 1993 r. do 30 listopada 2007 r., co z okresem już uznanym przez organ rentowy daje staż pracy w warunkach szczególnych w wymiarze wynoszącym ponad 15 lat.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 477¹⁴ §2 k.p.c., Sąd zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał J. P. prawo do rekompensaty z tytułu utraty możliwości nabycia prawa do wcześniejszej emerytury z tytułu pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze.

S.B.

ZARZĄDZENIE

Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczyć pełnomocnikowi ZUS, wyrażając zgodę na wypożyczenie akt ZUS.